

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԻԳՆԱՏԻՈՍ ԵՊՍԻ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ
ՂՈՒԿԱՍՈՒ ԳԼ. ԺԵ 9-32

Արդ՝ եկաւ իր պատկերը փնտռելու որը անհաւատութեան, անգիտութեան խաւարով անյայտացած էր, ծածկուած ըլլալով անօրէնութեան և մեղքերու աղբին ներքեւ: Իր մարմինը պայծառ լոյս է Աստուածային բնութեամբ, որպէսզի անգիտութեան խաւարը փարատէ: Ըստ այնմ կըսէ – ես եմ լոյս աշխարհի: Իսկ եսայի ըսած էր – անոնք որոնք խաւարին և մահուան ստուերին կամ երկիւղին մէջ նստած էին, անոնց բոլորին, լոյս ծագեցաւ: Ես. 9:2: Զրազ վառեց և աւազանին շնորհօք և որդեգրութեամբ, մեղքերէն մաքրեց: Այս է նաև տուելը աւելել. գտնելու համար իր Թագաւորական պատկերը որպէսզի նախնի մաքուր, արծաթեղէն բնութեան վերագրածնէ: Ուրախացաւ մեզ գտնելով, իր ուրախութեան հաղորդ դարձնելով նաև մեզ:

9.- Եւ երբոր գտնէ, կը կանչէ բարեկամներն ու զրացիները ու կ'ըսէ անոնց – ուրախացէ՛ք ինծի հետ, որովհետև գտայ կորսուած դրամ: Ի՞նչպիսի բառեր գտնեմ որպէսզի շնորհին և ուրախութեան հաւասար ըլլայ: Ոչ միայն ես որ տկար եմ արտայայտութեամբ, այլ աւելի ճարտասաններն ալ անմեքծենալի են խորհուրդին. ամէն միջոց և հնարք զործածեցին և անզօր մնացին: Անճառելւոյն վերաբերմամբ միայն Հիանալով, զայն փառաւորեցին. ըստ այնմ, ով խորք մեծութեան Աստուծոյ, առանց քննութեան է անոր դատաստանը. այսինքն “ով խորութիւն Հարստութեան Աստուածային իմաստութեան և գիտութեան: Անիմանալի են իր ճանապարհները, անպահաջելի են իր գատաստանները: Ո՞վ կրնայ Աստուծոյ միտքը իմանալ”: Հռոմ.11.33: Արդարև մեծ են Տիրոջ զործերը ըստ Դանիէլի և շատ խոր են իր խորհուրդները: Անզգամ մարդիկ չի ճանչցան և անմիտները խելամուտ չեղան, թէ ինչպէս խոնարհութեամբ իջաւ, մարմնացաւ, որպէսզի մեզ վերադնէ նորոգէ, զազրելի զործերու աղբին ներքեւ Թագուած պատկերը գտնելու և զարդարելու. մեր բնութեան արարիչը ցնծացաւ, մեզ կորուսեալներս գտնելով. ցնծութիւն եղաւ երկնաւորներուն և երկրաւորներուն միասին: Մեր փրկութեան համար բոլորին հայրը ուրախացաւ. վասն որոյ կ'ըսէ –

10.- Կ'ըսեմ ձեզի, այսպէս կ'ուրախանան Աստուծոյ Հրեշտակները մէկ մեղաւորի համար որ կ'ապաշխարէ: Որպէսզի միայն Որդւոյն շնորհապարտ չըլլան արարածները, Հօրը խնամակալութիւնն ալ կը յիշեցնէ, խնամքի և գթութեան վերաբերմամբ: Քանզի Որդւոյն միջնորդութեամբ և պատարագով հանցաւ հաշտուիլ մարդոց հետ, ներելու յանցանքները և նախնի կամ առաջին պատիւին արժանացնելու ցոյց տալով Հօրը անշիշջարութիւնը:

11.- Ըսաւ – Մարդ մը երկու որդիներ ունէր: Կրտսերը ըսաւ Հօրը – Հայր տո՛ւր բաժինս որ կ'իյնայ ինծի ինչքերէդ: Եւ Հայրը բաժնեց անոնց ինչքերը: Վայնչօրէն ներկայացուած առակին Հայրը Աստուած է որով մեզ կ'արժանացնէ որդի կոչուելու, Հօր ամենակատար բարձրութիւնը կը խոնարհեցնէ հասկնալի ընծայելու համար ըսելով թէ երկու որդիներ ունէր:

Ի՞նչպէս Հասկնանք երկու որդիներ ունենալը: Ոմանք կը կարծեն թէ կը խորհրդանշէ արդարներն ու մեղաւորները: Զգոյշ պէտք է ըլլալ միշտ ճիշտ մեկնելու Համար: Արդար և մեղաւոր երբ ըսնք, Ի՞նչպէս պէտք է Հասկնանք այն որ երէց որդին այգիէն գալով, հրգերուն ձայնը լսեց ու բարկացաւ. նաև թէ՛ պատուիրաններդ երեք չի խախտեցի. ու մը ինծի չտուիր. անառակիդ Համար պարարտ եզը մորթեցիր: Արդ՝ արդարներէն ո՞վ երբեք կրնայ յայտնել թէ “պատուիրաններդ երեք չի խախտեցի”: Որովհետեւ աշակերտիկ “ամենեքեան խոտորեցան ի միասին և անպիտանացան”: Ըստ առաքելին, նուազեցան շնորհէն, Հռոմ. 3.22 : Յանցանքին դատակնիքը ամենքին վրայ ալ ինկաւ, ուստի ամէնքը կարօտ են Քրիստոսի պատարագին և ձրի արդարացման: Ըստ այնմ, մահը թագաւորեց Ադամէն մինչև Մովսէս յանցագործներուն՝ ինչպէս անմեղներուն վրայ. Հռոմ. 5 : Մինչև Մովսէս ըսելով կը յայտնէ թէ, Քրիստոսի գալստեան խորհուրդները, մարգարէութիւնները շատցան, մահուան թագաւորութեան վերացման Համար: Ադամական մեղքը անոր բոլոր ծնունդներուն վրայ տարածուած ըլլալով, Քրիստոս արդարներուն և մեղաւորներուն Համար մեռաւ: Երէց են Հրեշտակները ժամանակագրական կարգով և պատուի բարձրութեան առնջութեամբ, զի մարդոց մասին գրուած է թէ զանոնք Հրեշտակներէն փոքր ինչ խոնարհ ստեղծեց: Ուրեմն կրտսերը կ’ըսէ Հօրը – տո՛ւր իմ բաժինս: Վասն որոյ արարչութեամբ ստացուածը բաժնեց որդիներուն միջև. իմանալիներուն, իմանալի չախարհը ի բնակութիւն և ի ժառանգութիւն. իսկ զգալեացս մեզ, դրախտը տուաւ ի բնակութիւն, ամենաբարի, անկարօտ, անմահ և անապական: Կրտսեր որդին ամենաաւատ պարգեւատուէն այս ընդունելով, չի պահեց, այլ նենգաւոր օձէն փորձուելով փափաքեցաւ ժառանգութեան մեծ մասը ստանալ: Ինչ որ ունէր կորսնցուց: Աստուծոյ նմանիլ ուզեց և անաստուած մնաց զբախտին մէջ, ուրեմն ունեցած փառքէն մերկացաւ:

13.- Քիչ օրեր ետք, կրտսեր որդին Հաւաքեց իր Հարստութիւնը և մեկնեցաւ Հեռաւոր երկիր մը: Քիչ օրեր ետք կ’ըսէ, յայտնելով թէ փափկութեան դրախտին վայելչութեան մէջ երկար ատեն չմնաց, այլ սակաւ ժամանակ ետք պատուիրանազանց գտնուեցաւ, այս կը նշանակէ Հեռու երկիր երթալը: Բնաւ տեղ մը չի կայ որ Հեռու ըլլայ Աստուծմէ: “Զի եթէ երկինք ելլեմ, Հոն ես, կ’ըսէ. եթէ դժոխք իջնեմ, Հոն ես մօտ ես: Եթէ թևերով թռիմ ծովեզերք Հասնիմ, Հոն պահապան աջդ կը տիրէ վրաս”: Տեղ մը չի կայ ուրեմն որ մեզ բաժնէ Աստուծմէ, բացի մեղքէն. ըստ այնմ, ձեր մեղքերը կը բաժնեն ձեզ Աստուծմէ, Ես. 59.2 : Արդ՝ այսպէս օձին գործակցութեամբ, այն որ աստուածանալ կամեցաւ, օտարացաւ Աստուծմէ, մերկանալով լոյսէն որով ծածկուած էր, ամօթալից ըլլալով, կքեցաւ, ծառերուն ետև ծածկուելով պահուրտեցաւ: Ահա կը Հասնի մահուան դատակնիքը. մահկանացու ըլլալով, կ’արձակուի անմահներու վայրէն և կ’իյնայ մահկանացուներու այս տեղը ուր ապականութեամբ ինկած ենք:

Իյնալով Հանդերձ, առաջին սխալին մէջ չմնաց այլ աւելցուց իր ամբարշտութիւնը բարեգործ Աստուծոյ դէմ, մինչև որ ըստ ամենայնի յիմարացեալ, ապշութեամբ անմտացանք: Այս պատճառաւ ալ կ'ըսէ –

13.- Հոն, վատեց իր բոլոր Հարստութիւնը որովհետև անառակութեամբ կ'ապրէր: Հարստութիւնը վատեց, Աստուածային շնորհներէն բոլորովին պակսիլն է: Դրախտէն արտաքսուելէն ետք, անմահ ըլլալով, թէև մահկանացու եղաւ, սակայն Հոգւոյն շնորհներուն կայծը մնացած էր իր վրայ որը եթէ կարենար պահել, իրօք երանելի պիտի ըլլար: Ինչպէս օրինակ Աբէլ, Ենոք, Ենոքը և Նոյ: Անառակ վարքով, զայն ևս կորսնցնելով, խեղճ ու թշուառական մնաց, թափուր՝ ամենաբարի Հոգւոյն պարգևներէն:

14.- Երբ ամէն բան վատած էր, մեծ սով մը տիրեց այն երկրին մէջ և ինք զգաց իր չքաւորութիւնը: Ամէն ինչ սպառել, անշուշտ կը նշանակէ, բարեգործութիւններէ պակսիլ և իյնալ Աստուծոյ շնորհներէն: Աստուածգիտութեան ճշմարիտ ծանօթութիւնը կորսնցուց որ է սով սաստիկ: Աւելի տաժանելի և դառնագոյն չկրնար ըլլալ, ամենէն սոսկալին Հոգեւոր սովն է: Տեսակ տեսակ ախտերէ յիմարացեալ, չեն իսկ անդրադառնար, բայց անտանելի սովէն մաշած, խորապէս կը տագնապին: Ոչ միայն սոսկ սով, այլ սով սաստիկ, ըստ այնմ՝ “սովահար պիտի ընեմ ձեզի, ոչ սով Հացի և ծարաւ ջուրի, այլ սով Աստուծոյ խօսքը լսելու. Ամոգս 8.11:

15.-Գնաց և մտաւ ծառայութեան, այն երկրի քաղաքացիներէն մէկուն քով որ զինք ազարակ զրկեց խոզեր արածելու: Որո՞ւն մօտ գնաց, յայտնի է թէ ստոյգ Աստուածգիտութենէ վրիպած մարդու մը, այսինքն յարեցաւ դեւերուն: Դեւերը մեղքերու ախտով կը լեցնեն մեր մարդկային բնութիւնը և անգիտութեան խաւարով, կ'օտարացնեն Աստուծմէ. այնուհետև պատիր խաբէութեամբ արհաւիրքներ կ'երևին, մարդոց կը հաւանեցնեն իրենց ծառայել: Այն որ մտիկ ըրաւ փորձողին, կերաւ ծառին պտուղէն, ուզելով Աստուծոյ պէս ըլլալ, դեւերը Աստուածացուց: Անոնց ծառայեց, այսինքն թշնամիին, այն որուն դէմ պէտք էր կռուիլ: Ան ալ անյազ չարութեամբ խաբեց, անարգ վիճակի հասցնելով մեզ: Աստուծոյ դէմ հակառակելով, ինկաւ, մեզ ալ իր Հետ վար քաշելու պատճառ եղաւ: Արարչի փառքին չէր կրնար վնասել, ուստի մեզ գտնելով իբրև պատկեր և նմանութիւն Աստուծոյ, Հնարքներով, նախատիքով և զազրելի գործերով թշնամանց այդ կերպարանքը: Թագաւորը ատող մէկը չկրնալով անոր վնաս հասցնել, ծառաներէն մին կամ նոյնիսկ զաւակը գտնելով, թագաւորին դէմ ունեցած ամբողջ չարութիւնը անոր վրայ կը թափէ, Համարելով որ թագաւորին վնաս կը հասցնէ: Այսպէս ալ սատանան, մարդուն ձեռքէն բռնելով, թշնամանելով զայն, նախտեց արարիչը որ ստեղծուած էր իր պատկերին և նմանութեան Համաձայն: Ասոր Համար ալ կ'ըսէ –

15.- Ղրկեց իր ազարակը խոզեր արածելու: Այսինքն ամենայն զարշուժեամբ, անմաքուր վարք, վատթար ընթացքով շաղախուած. ուրեմն անասուններէն աւելի անսուրբ վիճակի մատնուած: Ոչ միայն այսչափ, այլ նաև Հաւանեցուց որ կենդանիներուն ամենէն զազրիւն դո՛հ մատուցանէ: Այս մասին Պողոս առաքեալ Հռոմէացիներուն գրած նամակին մէջ սքանչելապէս կը բացատրէ՝ արարչին Հանդէպ պաշտամունքը, արարածներուն վերապահել: “Փոխանակեցին անեղծ Աստուծոյ փառքը, եղծանելի մարդու, թուլաններու, չորքոտանիներու, և սողուններու պատկերներով: Այս պատճառաւ, անոնց սրտի ցանկութիւններուն Հաճեա՜տ, Աստուած զանոնք մատնեց պղծութեան որուն մէջ կը նուաստացնեն իրենց մարմինը”: Հռով.1.23: Խոզարած ըլլալ ի՞նչ կը նշանակէ. անպատուութիւն, անմաքուր վարք, որը մատնացոյց ըրինք առաքեալին բացատրութեամբ: Ահաւասիկ թէ ինչու մեր Տէրը առակաւ ըսաւ թէ ազարակ զրկեց զայն խոզեր արածելու:

16.- Շատ փափաքեցաւ ստամոքսը լեցնել այն եղջիւրներով, զորս խոզերը կուտէին, սակայն ոչ ոք տուաւ իրեն: Ի՞նչ էր այս կերակուրը որ խոզերը ունէին և իրեն կը պակսէր: Սաստկացաւ սովը: Սովը բարեգործութիւններու և Աստուածային շնորհներու պակսին ու չարին ծառայութեան ներքև մտնել է: Անասունները բնազդով կամ բնութեան օրէնքներով կը շարժին: Մարդկային բնութիւնը այդ ևս կորսնցուց: Մարդը բանականութիւն ունէր, զԱստուած ճանչնալու և սիրելու, բարին ու չարը զանազանելու: Այսպէս խոզի կերակուրէն չկրցաւ օգտուիլ: Անասունները կը ճանչնան ամուսնութեան սահմանը, էգբեր արուներուն կը պատկանին և կը խնայեն իրենց ծնունդներուն. մարդիկ այս ևս լքեցին: ԶԱստուած կը ճանչնային ինչպէս եզն ու էջը իրենց մօտէն ու տէրը կը ճանչնան: Օրինաւոր մերձաւորութեամբ, բնութեան սահմաններուն մէջ չմնացին, այլ ըստ առաքեալին գարշ ցանկութեամբ և անկարգ խառնակութեամբ, անարգեցին բնութիւնը: Զի անոնց կիները բնական կարիքները փոխանակեցին անբնականին Հետ. նոյնպէս այրերը թողելով կիներու Հետ իրենց բնական կարիքները, միմեանց Հանգչպ ցանկութեամբ բորբոքեցան խայտառակաբար: Ասկէ աւելի անօրինակ և վատթար չարիք չի կրնար ըլլալ. սա մօղնէականութիւն կը կոչուի: Ամէն տեսակ մեղք մարդկային մարմնէն դուրս է, իսկ սա Աստուծոյ տաճար մարմինը կ’ապականէ: Իրենց զաւակները դեւերու բազիններուն առջև այրեցին: Անասունները այդպէս բան չեն ըներ, բայց մարդիկ իրենց տղաքն ու աղջիկները յօժարութեամբ զոհեցին դեւերուն: Արդ՝ այս է խոզերուն կերակուրը. իսկ անառակը այս իսկ չունէր: Արդարութեան բանաւոր և մօտաւոր սնունդով չէ միայն որ մեր անձերը կը սնուցուին միայն, այլ նաև Հաւատքի Հացով Հաստատ կը մնան մեր Հոգիները: Խոզի նման անասունի առաքինութեան բնական կերակուրը պարտ էր ունենալ որը կը ներկայացուի իբրև եղջիւր. խոզերու բնական կերակուրն է այդ, ի ցանկութիւն վարիլ բնական օրէնքով, զազաններէ աւելի չար չըլլալ, անբնական, անօրէն խառնակութեամբ ապրելով:

խոզէն աւելի անմիտ ըլլալով, անառակին բնական այդ կերակուրը չկար: Ամէնքը խոտորելով անպիտանացան, ուստի ըսաւ ինքնիրեն –

17.- Որքան բանուորներ Հօրս տունը Հացի առատութեան մէջ են, իսկ ես Հոս սովամահ կը մեռնիմ: Ելլեմ երթամ Հօրս տունը և ըսեմ – Հայր, քու և երկիրքի դէմ մեղանջեցի:

Այն վիճակին մէջ որ կը գտնուէր, յիշեց իր նախկին բարետոհմութիւնը, անառակութեամբ ստացուած թշուառութեան նայեցաւ և ինքն իսկ տաղտկացաւ իր զագրելի վարքէն, ապա որոշեց դառնալ իր արարչին: Խնամակալութենէն ճանչցաւ թէ գթած է իբրեւ Հայր: Այսքան չարութենէն և Աստուծոյ դէմ ըլլալէն ետք, Աստուած իրմէ ի բաց չդառնար այլ նախախնամութեամբ կը բարեգործէ, արեգակը կը ծագեցնէ: Կրնաք Հարցնել թէ անառակը ուրկէ՞ յանկարծ այս իմաստութիւնը ունեցաւ, ատեն մը երբ կուպաշտութեան խոր խաւարին մէջ ընկղմած էր: Բնական գիտութեամբ: Դարձեալ առաքեալը յայտնապէս ցոյց կուտայ: Աստուծոյ գիտութիւնը անոնց յայտնի էր կ'ըսէ, որովհետեւ Աստուած իսկ յայտնեց անոնց. "արդարեւ աշխարհի սկիզբէն, անոր անտեսանելի կատարելութիւնները, յաւիտեանական զօրութիւնն ու Աստուածութիւնը, Աստուծոյ գործերուն մէջ տեսանելի են իմացականութեան. այնպէս որ մարդիկ չեն կարող արդարանալ: Զի Աստուած ճանչնալով Հանդերձ, զինք չփառաւորեցին և անոր գոհութիւն չմատուցին ինչպէս որ պատշաճ է, ընդհակառակը նանրացան իրենց սին մտածումներով": Լուով. 1:19: Ուրեմն բանական իմաստութիւն ունէին, արարածներու բնութիւնը քննելու, երկնքի լուսաւորներու շրջապտոյտները գննելու: Կուռքերուն աստուած չըլլալը գիտէին: Արմատներ ճարակող կենդանիները կը տեսնէին, միմեանց մարմինը որսացող, պատառող և կերակրուող կենդանիները իրենց աչքերուն առջև էր. անոնք տուն չեն կրնար ունենալ, ժայռերու ծերպերուն մէջ կը բնակին, արեւին և անձրեւին տակ կը թափառին: Երբ երկնքի լուսաւորները կանոնաւոր շրջանառութեամբ իրենց ընթացքը կը կատարեն, անձնիշխան բնութեամբ չէ որ կ'ընեն, այլ ծառայական. ուրեմն անոնցմէ գեր ի վեր մէկը կայ որ կը կառավարէ զանոնք: Այս Հասկցնել կուզէ առաքեալը, երբ կ'ըսէ – Աստուծոյ գիտութիւնը յայտնի էր անոնց: Անառակը վերջապէս այս եզրակացութեան եկաւ, ճանչցաւ արարչին ու ամէնքին ստեղծիչը: Գիտնալով որ մարդ մտաւոր և բանաւոր բնութիւն ունի և անձնիշխան կամք, ճանչնալով նաև թէ պիտանի է իր արարչին, ուստի կ'ըսէ –

17.- Որքան բանուորներ Հօրս տունը Հացի առատութեան մէջ են, իսկ Հոս սովամահ կը մեռնիմ: Ո՞վ են այս վարձկանները կամ բանուորները: Կը թուի թէ երկնքի լուսաւորներն են. արարչը դրաւ զանոնք իբրեւ վարձկան, մարդոց ծառայելու Համար. ի վերուստ իբրեւ վառած Զահ, կը բարեգործեն աշխարհը, պտուղ Հասունցնելով և խաւարը փարատելով. Հացալից են որովհետեւ գեղեցիկ են պայծառութեամբ և ամենայնիւ անկարօտ:

Իսկ մարդկային բնութիւնը թշուառացեալ, անդիտութեան խաւարին մէջ փակեալ, սովամահ է: Մեղքերու թմրութենէն արթննալով, ուշաբերելով, որոշեց դառնալ իր բարերար Հօր, ըսելով -

18.- Ելլեմ երթամ Հօրս տունը և ըսեմ - “Հայր, մեղանչեցի երկնքի դէմ ու քու դէմդ. արժանի չեմ քու որդիդ կոչուելու. ընդունէ՛ զիս որպէս մէկը քու գործաւորներէդ”: Այս ես արարչին խնամքն է. այնպէս ստեղծեց մեզ որ թէ և դիւրակործան ենք մեղքերու Համար, սակայն նաև առանց ուսանելու ինքնագիտակից ենք ապաշխարելու: Ըստ որում այն անիրաւ տնտեսը որուն գովեց տէրը որովհետև իմաստութեամբ գործեց: Ինչպէս նաև Նինուէացիք, լսեցին մարգարէէն կործանման մասին թէ Աստուած իրենց անօրէնութեան Համար, կորուստ կ'սպառնայ, իսկ ուղղութեան Համար, կ'ապրեցնէ: Եկաւ ուրեմն իր Հօր մօտ:

20.- Տակաւին հեռու էր, երբ Հայրը տեսաւ զինք և գութը շարժեցաւ, վազեց դիմաւորեց զինք, նստուեցաւ անոր վիզը և Համբուրեց զինք: Հօրը կողմէ ինչպիսի մարդասիրութիւն. ամենաբարին է բնութեամբ: Որքան անսահման են խնամքները Քրիստոսի: Հօրը ծածուկ կամքը մեզ յայտնեց, ընտանեցուց մեզ, արարչին որդիները անուանելով, մենք որ ծառայ անուանուելու անգամ արժանի չենք: Ոչ ապաշխարութիւն, ոչ արտասուք և ոչ ալ Հառաչանք այլ միայն որոշեց զալ: Իսկ Հայրը տեսնելով ընդառաջ գնաց, վրին իյնալով, Համբուրեց, զի Հօր էութիւնն ու բնութիւնը սէր է: Մեղքերէ ազտտեալէն չզարչեցաւ, այն որ ամենամաքուրն է բնութեամբ: Արդ՝ այս անքննելի բարեաց տեսութիւնը առական Յիսուսէ պատմուեցաւ. նոյնը ցոյց տրուեցաւ նաև Աբրահամի մօտ, յայտնապէս կատարուելով: Աբրահամ Հաւատաց Աստուծոյ և Հաւատքը արդարութիւն Համարուեցաւ: Անոնք որ Հաւատքով են, կ'օրհնուին Աբրահամ Հաւատացեալին հետ: Երբոր երթամ Հօրս կ'ըսէ, այն ատեն կ'արդարանայ: Իսկ Հօրը ընդառաջ գալը, բազմաթիւ անգամ ցոյց տրուած է: Ըստ Սուրբ Ստեփաննոսի “ Աստուած փառաց երևեցաւ մեր Հօր Աբրահամին, երբ տակաւին Խառանի մէջ բնակած չէր. ” Գործք. 7.2 : Աբրահամ Հաւատաց Աստուծոյ. զի Հայրը ընդ առաջ գնաց անառակին, Աբրահամի Հաւատքը արդարութիւն Համարուեցաւ: Աստուած ըսաւ իրեն - “Ելիր քու երկրէդ և եկուր այն երկիրը որը ցոյց պիտի տամ քեզ”: Դարձեալ Աստուած երևցաւ Աբրահամին Մամբրէի կաղնիի ծառին մօտ. Աբրահամ ընդ առաջ գնաց, երկրպագեց. Ծննդ. 18. 2 : Սողոմի կործանումը, Իսահակի ծննդեան անտիքը և նահապետին եղած ուրիշ աստուածաթոսութիւններ կը վկայեն իր սիրոյն և խնամքին մասին: Ուրեմն անառակը ըսաւ - Հայր մեղայ յերկինս և առաջի քո:

Թէև Հայրը անյիշաչար է սակայն անառակը կը խոստովանի իր ստահակութեան և յանցանքներուն մասին: Աստուած թողութիւն կուտայ, բայց մենք պէտք չէ մոռնանք մեր օրինազանցութիւնը:

Մեղայ յերկինս. երկինքը դրախտ կը կոչէ ուր առաջին յանցանքն ու դատապարտութիւնը եղաւ: Եւ առաջի քո, թաքուն և անյայտ տեղ չգործեց յանցանքները, այլ անզգամութեամբ, ամենատես աչքերուն առջև: Զարհուրելի է անամթաքար, յանդգնութեամբ և արհամարհանքով մեղք գործել: Անառակը կը խոստովանի. – “արժանի չեմ որդիդ կոչուելու, Հապա զիս գործաւորներէդ մէկուն տեղը դիր”: Իսկ Հայրը ծառաներուն կ’ըսէ – բերէք ամենէն գեղեցիկ Հագուստը և Հագցուցէք իրեն: Այն որ անհնազանդութեամբ մերկացած էր, վերստին հնազանդութիւն կ’գնեաւ: Ծառաներուն կը Հրամայէ, թէ և ինք է միայն զգեցնողը Ամենակատար բնութիւնը սպասաւորներու կարօտ չէ, սակայն առակին մէջ պատմուելու Համար յառաջ բերուած է, ինչպէս օրինակ, թագաւորները պաշտօնեաներով կը գործեն: Առաքեալներուն ալ Հրամայեց, զացէք հեթանոսները մկրտեցէք, Հագուցուցէք զանոնք յանուն Հօր և Որդւոյ և սուրբ Հոգւոյն:

22.- Հագուեցնելէն ետք կը յաւելու, մատանին անցուցէք ձեռքին: Որպէսզի շնորհներէն անկեալը, շքեղանայ: Ըստ այնմ, Եսայի մարգարէն տեսնելով պարզեաներուն առաւելութիւնը, ուրախանալով կ’ըսէ – “ անձս տիրջմով կ’ուրախանայ, զի փրկութեան Հանդերձ Հագուեցուց ինծի և ուրախութեան պատմուեցան: Իբրև փեսայ, ինծի պսակ դրաւ և իբրև Հարս զարդարեց զիս”: Եսա.16.10 :

Այսպիսի զարդերով անառակը կը զարդարուի: Մատանին անոր ձեռքը դրէք կ’ըսէ: Թագաւորական պատկերով դրամին նման է: Որովհետև մատանիին վրայ քանդակուածը, թանկագին քարը, թագաւորական պատկեր կը նշանակէ, դրոշմելով ի տիպ թագաւորական կնիքին: Անոր ոտքերուն կօշիկ Հագուեցուցէք որպէսզի ամրացեալ, Համարձակօրէն կամակոր օձին գլխուն կոխէ. այն որ սկիզբէն իսկ Հրաման առած էր սպասելու և մեր զարշապարը խայթելու: Կօշիկ Հագուեցնելով, իշխանութիւն կուտայ օձին և կարիճին վրայ կոխելու: Թագաւորական պատուին կ’արժանացնէ և կը խրախուսէ զայն:

23.- Բերէք պարարտ եղը և մորթեցէք, որպէսզի ուտենք և ուրախանաք: Իրօք զարմանալի խորհուրդ որ բաւական է նոյնիսկ թանձրագոյն մտքերը Հիացնելու: Ի՞նչ բանի աւելի աքանչանանք. Հօ՞րը վրայ որ անառակացեալներու փրկութեան Համար իր սիրելի որդին իբրև զուարակ կը նուիրէ որպէսզի զենուի կամ պատարագուի, ոչ թէ բռնադատուելով կամ տրտմութեամբ այլ ուրախութեամբ կ’ըսէ – կերէք և ուրախ եղէք: Եսայի ևս այս մասին կը մարգարէանայ “ իբրև ոչխար զենուելու տարուեցաւ. իբրև որոշ, զահճին առջև անմոռնչ է.” Ես.53.7 : Ուրեմն բերէք պարարակ եղը. այսինքն մարմինը որ մեր բնութիւնը կը բովանդակէ և որ մեր մեղքերը քառնալու Համար զոհուեցաւ: Նահապետին այս օրինակը ստուերական կերպով ցոյց տրուեցաւ, երբոր իսահակ պատարագուելու կամ զոհուելու պատրաստուեցաւ.

Հոն երևցաւ անչարչարելիին չարչարանքները և անպատարագելի գառնուկին պատարագուիլը: Այս ամէնքը Հօրը հաճութեամբ տեղի ունեցաւ, վասն որոյ կ'ըսէ – կերէք և ուրախ եղէք:

24.- Որովհետեւ այս որդիս մեռած էր և վերապրեցաւ, կորսուած էր և գտնուեցաւ: Մեռած էր: Դառնազոյն մահն է այդ. մեղքին խայթոցը մահ է, հոգիներու ապականութեամբ, գեհնի արժանի: Իսկ կենդանութիւնը, շատ զարմանալի, Աստուածային և յաւիտենական կենդանութիւն:

25.- Երէց որդին դաշտն էր: Վերադարձին, երբ տունին մօտեցաւ, լսեց նուագի և պարի ձայներ: Ծառաներէն մէկը կանչեց և Հարցուց անոր թէ ի՞նչ է այն: Ծառան պատասխանեց, հղթայրդ եկաւ և հայրդ պարարտ եղը մորթել տուաւ, որովհետեւ իր որդին ողջ վերադարձաւ:

Երեց որդին անգաստանէն եկաւ. տեղի ունեցածին մասին տեղեակ չէր: Անոնք որոնք մօտ են Աստուծոյ, անոնց համար փրկութեան խորհուրդը ծածկուած էր, ըստ առաքեալին որ կ'ըսէ – «այս խորհուրդը որ դարերէ և սերունդներէ ի վեր կը մնար թաքնուած, հիմա յայտնուեցաւ արդարներուն»: Կող.1.26: «Որպէսզի երկնային իշխանութիւններն ու զօրութիւնները հիմա եկեղեցւոյ միջոցաւ իմանան Աստուծոյ բազմապատիկ իմաստութիւնը» Եփ. 3.10:

26.- Բարկացաւ և չուզեց մտնել: Մարդկօրէն այսպէս է, բայց Հրեշտակները աշիւ և դողութեամբ Աստուծոյ կը ներկայանան և չեն իսկ կրնար խօսիլ: Երբոր իմացան թէ մարդկային բնութիւնը միաւորեց իր Աստուածութեան և Աստուածացեալ մարդը նստաւ Աստուծոյ աջ կողմը, որուն երկնայիններն ու երկրայինները կ'երկրպագեն, այն ատեն հասկեցան մարդկային ցեղին ազնուագգի ըլլալը: Իմանալիներէն ոչ ոք երկինք մտաւ, ուրեմն, «ոչ ոք երկինք ելաւ, եթէ ոչ այն որ իջաւ երկինքէն»: Առաքեալներուն ալ խոստացաւ թէ «ուր որ ես եմ, դուք Հոն, ինծի Հետ պիտի ըլլաք»: Հօրը ձայնելով կ'աղօթէր այսպէս – «կը փափաքեմ ուր որ ես եմ, ասոնք ևս ինծի Հետ ըլլան, որպէսզի փառքս տեսնեն»: Արդ, գեներու խաղալիք մարդիկ, այսպէս բարձրացուեցան այնպիսի բարձրութեան որ Հրեշտակներուն ալ անմտանելի է:

29.- Այսքան տարիներէ ի վեր, ըսաւ ան, կը ծառայեմ քեզի և երբեք պատուիրաններդ չի խախտեցի, դուն ուլ մը չտուիր ինծի, բարեկամներուս Հետ ուրախանալու համար: Բայց երբ եկաւ այդ քու որդիդ որ անառակութեամբ վատնեց ինչքերդ և իր ժամանակը, պարարտ եղը մորթեցիր:

Նախանձին ախտը խօսեցնել տուաւ իրեն: Բայց նախախնամողն Աստուած, բոլորին բարեգութ հայրը, յատուկ խնամակալութեամբ, սփոփանքի խօսքերով կը մխիթարէ: Որդեակ, կ'ըսէ, դուն միշտ ինծի հետ ես, ինչ որ իմս է, ամէնքը քուկդ է: Մարմնաւորներուն յատուկ է փառասիրութիւն, ամբարտաւանութիւն, նախանձ. իսկ երկնայինները անկարօտ են բնութեամբ, այնքան բարձրութեան մէջ մնալով, այսպիսի պատիւ ոչ ճիգով, ոչ ալ տաժանիւի աշխատանքով ձեռք ձգեցին, այլ ամենառատ պարգևատուէն ձրի շնորհ ընդունեցին: Իսկ հէք և թշուառական մեր բնութիւնը թանձրացեալ մարմինն կապուած է, այդ բնութիւնը մեզի հակառակ կը գործէ: Օձը խաբող է: Երբոր տիրանայ, կը բռնանայ, իմաստութիւնը կորսնցնել կուտայ, թմրութիւնը խորխորատը կը ծածկէ: Հետեանքը ծանր է ու տաժանիւի: Բրտինք, սով, մերկութիւն, արցունք, հառաչանք, բանտ, նախատինք, գետնախտի, ևլն: Արդարները այս բոլորէն զերծ են: Ուստի արդարադատ հայրը, կորուսեալ եղբայրը դատող զաւկին՝ անիրաւ կարծիքներէն կ'ազատէ:

32.- Այս եղբայրդ մեռած էր և ողջացաւ, կորսուած էր, գտնուեցաւ: Ո՞վ այնքան խիստ և վայրագ կրնայ ըլլալ որ մեռելներէն ողջնցող մը տեսնելով, չուրախանայ, կամ երբ կորնցուցածը գտնէ: Այս մտածումը կը յայտնէ և այն որ Տէրը ըսաւ Փարիսեցիներուն – “առողջներուն բժիշկի կարիք չկայ, այլ հիւանդներուն”: Հոս ալ ցոյց կուտայ որդւոյն պատարագութիւնը որպէսզի մեզ զնէ խաչին արեամբ: Գերեալներուն այս պէտք են և պատշաճ, ոչ թէ անոնց որոնք մնացին ի պատուի և ի պայծառութեան: Նոյնպէս ուրախանալու պարագան. ինչպէս մեռեալին կամ կորուստին վրայ կը տրտմինք, այսպէս և յարուցեալին կամ գտնուածին համար պարտ է ուրախանալ:

ՋԱԻԷՆ ԱՐՔ. ԶԻՆԶԻՆԵԱՆ